

TURINYS

PREAMBULĖ	7
LILIMŲ KNYGA	
I DALIS. AKMENTAKIAI	11
PIRMOSIOS DALIES UŽBAIGA	265
PRIEDAI	
MITOPĖJA: VAJAUS ŠAUKSMAS	269
PIRMOSIOS „LILIMŲ KNYGOS“ ŽODYNAS	287
MITAS POSTMODERNO AMŽIUIJE	297

PREAMBULĖ

Kaip visados lėtai slinkau tarp daugybės knygų tekstų, kuriuos sunaikino žmonės, bet kažin kieno žėmiai*, o gal ir jų kartos išsaugojo. Ir štai radau vieną rašinį, kurį pavadinau „Lilimų knyga“, nes joje kalbama apie tuos, kurie gyvena Evestroje**. Koks tikrasis knygos pavadinimas, nežinau. Veikiausiai jis niekada ir nebuvo sugalvotas ir net neaišku, ar tai viena knyga. Patys lilimai knygų neskaito ir nerašo, bet jas skaito ir rašo žmonės arba Babilono žynės. Galbūt vieni dokumentai buvo parašyti žmonių, brolių Mato ir Liūno, kai kurie popieriai – Folu ir dar kelių, pagaliau didžiausią dalį sudaro neaiškus dokumentas, iš kurio ir kyla pavadinimas: „Lilimų knyga“. Jį veikiausiai parašė apsėstasis. Tačiau kas jis?

Negaliu atsiminti, ar esu kada nors buvusi Evestroje, nors tai teoriškai įmanoma, net tikėtina. Dalis mūsų, Babilono žynių, yra kilusios iš ten po didžiojo išsižadėjimo aukos, kitos – iš Žemės ar net iš Traramės. Tačiau po to, kai akmentakiai*** surijo mūsų jausmingus atminimus, palikdami tik tuščius vaizdus ir faktus, mes nebegalime atskirti, kur yra mūsų patirtis, o kur tik svetimų knygų

* Žėmis – specifinė dvasios būklė, panaši į sąmoningai saugomą nesąmoningumą, dar turintį atsiverti. (Visos pastabos autoriaus.)

** Apie *Evestrum* – skaityti priedą.

*** Akmentakiai – demoniškos būtybės, mintančios ypatingomis dvasios būsenomis. Daugiau apie juos – tekste ir priede.

pasakojimai. Tai mūsų didžiausias išsižadėjimas, ir tik jis leidžia pajusti absoliučią kiekvieno teksto, net išnykusio, sudėginto ar supūdyto, prasmę, atkurti jį. Taigi aš, kaip ir visos žynės, manau, kad apie buvimą Evestroje tik skaičiau, o po „Lilimų knygos“ dar labiau tai tvirtinu. Nemanau, kad šią knygą rašiau aš, tačiau tikėtina, jog su ja esu kažkaip susijusi, nors nieko negaliu prisiminti. Su pasimėgavimu atsiduodu babiloniškajai amžinai nesutaikomų ir nesuderinamų tekstų tėkmei, jų begalybei. Kaip ir kitos žynės, nesu visiškas Niekis, nors kai kurie šios knygos herojai taip mano. Manyje pulsuoja vos matoma šviesa, kurios pakanka ir pajusti vieno taško reikšmę, ir suvokti pauzės džiaugsmą ar geluonį, kiekvieną spindulį atskirai. Sugebu saugoti nekintančią skaitymo ir tekstų lyginimo tėkmę, net jei turinys, su kuriuo tenka susidurti, yra audringas, laimingas, mirtinas ar prikeliantis gyvenimui. Absoliuti askezė leidžia visus priimti vienodai: be jaudulio, bet su išskirtiniu dėmesiu.

Aiškumo dėlei kai ką prirašiau – ar tai būtų Mato užrašai, ar Liūno laišakai, ar kieno kito galvojimai. Tačiau galėjau ir apsirikti. Ateis laikas ir „Lilimų knygos“ puslapiai pasieks Žemės skaitytojus, o jau iš ten su vėjais ir gandais grįš į Evestrą. Tokia yra mūsų – Babilono žynių – misija: leisti tekstams suktis Pasaulio Ratuose. Juose juda niekieno nepradėtos ir niekieno neužbaigtos išminties ciklai. Jie juda savaiame, o mes užtikriname jų išlikimą, kaip lilimai seka ir užtikrina Vajaus šėlą, o žmonės – žemės vaisingumą. Kai tik kurie nors nustosime dirbti savo darbą, ateis Chaoso laikas. Tačiau mes nesame tikros, ar žmonės ir lilimai ištikimi savo paskirčiai. Taip pat nėra suvokiama, ką veikia Traramės grautai, kurie grąuja ir taip saugo visatos garsus, krankimus, kaukimus ir galiausiai visą muziką. Nežinau, kaip jie gyvena, nes Babilonas yra tylos gaivalas.

„Lilimų knyga“ man pasirodė nenuosekli, išbarstyta. Iš pradžių maniau, kad tai tik klideshow, kurių srautas jau ima skandinti Babiloną, ir mūsų užduotis – keletą kartų patikrinus palydėti šiukšles į Niekį, o gal į Chaosą. Net nežinau, ar tai yra gaivalas. Veikiau-

siai Žemės rašytojai ar įvairios jų važos, arba, kaip žmonės jas vadina, mašinos, daugina tekstus taip greitai, kad niekas Visatoje – net Babilono žynės – nespėja jų perskaityti, todėl tenka vilioti daugiau lilimų ar žmonių, ar grautų pasirinkti mūsų gaivalą. Iš pradžių norėjau tiesiog praslinkti pro šalį, gailėdama to vieno saulės spindulio energijos, kurios būtų pakakę pradėti kelionę šiuo tekstu.

Knygoje painiojami pasakojimai apie lilimus, kurie, kaip jau sakiau, nerašo ir neskaito, ir apie žmones, kuriems nepakanka gyvybės jėgos lėkti ir džiaugtis gyvenimu, keistis ir tapti kitokiems ir kurie ima kopijuoti mūsų – Babilono žynių – gyvenimą. Knyga man priminė, kad lilimai apsėda žmones, bet tik tuos, su kuriais kažkokiu gyvosios sėklos ryšiu yra sujungti. Kartais jiems, kaip ir mums, padeda akmentakiai. Veikiausiai apsėdimui reikalingas abipusiškumas, antraip žmogaus proto ugniasienė – pasinaudosiu šiuo moderniu jų žodžiu – neleidžia lilimams įsibrauti į svetimą sielą. O neišbrovus apsėdimas lieka netikras, nesėkmingas.

„Lilimų knygos“ tekstai, tiksliau, jų lapeliai, buvo palaidi, maišėsi kaip pakliūva. Gal paskutinysis šios knygos turėtojas skubėjo, tingėjo, o gal jam grėsė koks pavojus. Taigi man teko paplušėti, kad rasčiau kokią nors liniją ar intrigą. Lapelius sunumeravau, tačiau galėjo būti ir kitokia, aiškesnė tvarka. Knygoje kalbama ir apie mūsų Babiloną, kurį jie, lilimai, kaip visados šelmiškai iškraipo, vadindami Abilonu. Todėl iš pradžių pagalvojau, kad knygą sukūrė koks nors lilimas. Bet tai neįmanoma: lilimai yra laukiniai ir nemoka rašyti. Galbūt jie kažkam papasakojo šią istoriją? Knyga rodo, kad lilimai nesupranta Babilono žynių būdo, mano, kad mums trūksta dramų, svajonių, intrigų ar net karų. Tik jie tuos karus įsivaizduoja tokius kaip Žemėje ar Evestroje, o ne taip, kaip kariauja tekstai, siužetų linijos, paveikslai ir charakteriai, pasakymai ir nutylėjimai, ženklų skirtumai ir tapatumai. Lilimai neįunta knygų virpesio, gaivalingai lakiodami aplink beprotišką Vajų ir manydami, kad jie yra patys reikšmingiausi padarai.

Nepykau ir nieko nekeičiau, net kai žmonės ir lilimai knygoje kalba nebūtus dalykus apie mus. Taip pat čia daug rašoma apie žmones. Jie nėra tokie laukiniai kaip lilimai, tačiau visiškai apsileidę ir leidžiasi apsėdami ir vedžiojami už nosies. Surašiau kai kuriuos paaiškinimus, nors nesu tikra, ar jie teisingi.

Babilono žynė Vingė

LILIMU

KNYGA

1. IŠ MATO UŽRAŠŲ (VINGĖS PASTABA)

Kadangi močiutė Evutė ir mama sakydavo: „Klausyk tu jo, pasakoriaus“, aš, dar būdamas dešimties, paklausiau senelį Antaną, kaip jis toks tapo. Senelis pasakojo, esą, kai buvo jaunas, jį apsėdo bebrienė vardu Takuva ar Makuva, ar dar kažkaip, bet su didelėmis krūtimis ir plačiu užpakaliu, tokia, kokios jam patinka, net su kailiuku. O gal tik aš taip tą pasakojimą prisimenu? Ji jį viliojo, pūtė visokias miglas, spaudė, paskui liepė išvalyti vietos upelį, kad nepelkėtų.

– Pati turbūt užtvenkė, prigrauzė medžių, – piktinosi senelis. – Atidirbau Laumei bebrienei už apsėdimą. Bet kai pasakiau, kad tu, Laume, esi tokia ir kitokia ir nesitikėk, kad aš tau daugiau tarnausiu, ir peržegnojau šitą pabaisą, ji tik nusijuokė ir atkirto, jog ji ne Laumė, o kažkokia lilimė. Paklausiau jos, kas ta lilimė. Ar vandens žiurkė, ar ūdra? Ji, užuot atsakiusi, pati šniukštinėjo, o ką aš apie tai manąs, ką girdėjęs. Pasukau galvą ir atsakiau: „Gal šventinis zuikis?“ Paskui dar pagalvojau ir pridėjau: „Tik ne velykinis, o kalėdinis“, mat tuo metu artėjo šv. Kalėdos. O paskui dar pridūriau: „Na, gal ir ne advento, saulėgražinis, kai moterys gieda čiūteles „leliumai, leliumai“. Tai yra pagoniškas Laumės zuikis.“

– Gerai, – sako bebrienė, – tebūnie Laumės leliumai.

– Tai tu jos kūdikis? – paklausiau.

– O kas, tavo manymu, yra Laumė? – tingiai vartydamasi ant šieno lyg ir kniaukė, lyg ir cypė lilimė.

Antanas atsakė, kad ji yra ragana ir vadovauja kaukams, na, gal leliumams.

– Ar tau buvo blogai? – pasiteiravo bebrienė, o gal ir ūdra, kas ten žino. Tačiau, kaip aiškino senelis man su broliuku Liūnu, bent jau apsidėmo reikaluose ji labai patyrusi buvo.

Ką reiškia tas „užgulė krūtimis“, tuo metu man dar buvo nesuprantama. Žinojom tik, kad kažkoks žvėris iš upelio atsisėdo ant senelio ir spaudė. Na, o Antanas toliau aiškino, esą leliumė, ar kaip ją ten, buvo labai padūkusi. Paklausėm, kaip „padūkusi“, o senelis pagalvojo ir atsakė:

– Na, žinot, tokia nenuorama, lyg spyglys jai į šikną būtų įlindęs. Ir vienaip mane spaudė, ir kitaip, galvojau, galą gausiu, o ta vis striksi ir striksi. Klausiu: „Ko nerimsti, ragana tu?“ O ji man: „Negaliu nurimti, esu vėjūkė.“ – „Kokia gi tu vėjūkė, – klausiu, – jei su kailiu? Vėjūkai laukais laksto, o tu – Laumės dukra, kaip ten – leliumė.“ – „Lilimė, – sako ji, – vėjūkė, tik tu mane matai su kažkokiu kailiu, o aš visai be kailio.“ – „Nuoga?“ – klausiu. „Ne, – sako, – aš vėjūkė.“ Nesupratau, ką ji man šnekėjo, bet buvo aišku: nenuorama apsidėdo taip, kad vėjai pradėjo siausti mano galvoje. Nuo tada ir tapau pasakoriumi. Tik žiūrėkite, nei močiutei, nei mamai nepasakokite šitos istorijos, o dar bebrienė ir jus prispaus.

Kelias dienas su broliuku aptarinėjome, kaip ir kas senelį apsidėdo. Aš spaudžiau iš brolio sūrį, o jis skundėsi mamai. O ta manęs klausė: „Ar nenurimsi, kas tave apsidėdo?“ O aš bandžiau atsakyti, kad leliumai. Mama juokėsi ir vijo mane, leliumą, šalin: „Prisigalvoji visokių nesąmonių! Leliumai tėra šv. Kalėdų giesmės garsažodis ir viskas, nėra jokių leliumų.“ O aš senelio neišdaviau, bijojau bebrienės.

Po švenčių siaučiant pūgai prisiminiau pasakojimą apie vėjūkus ir vėl kamantinėjau senelį:

– Ar ši pūga gali mus apsėsti?

Antanas galvojo, galvojo ir sako:

– Jei būsite be kepurių ir pirštinių, apsės.

– O pūga turi vaikų, vėjūką?

Senelis pasukiojo galvą, pasikrapštė barzdą ir tarė:

– Turi vėjavaikių.

– Kas tie vėjavaikiai?

– Pasiutėliai ir neklaužados, viesulo vaikai, arba išsižiojėliai, kuriems per burną įlenda dūkas, – ir įkišo man savo taukuotą nuo lašinių pirštą į burną, mat klausiausi išsižiojęs, kaip buvo įdomu. – Štai, kad ir tau, Matai, jei neužversi burnos, tuoj dūkas įlīs ir tapsi vėjavaikiu. Tada motušė pūga gainios tave po pievas.

– Ar vėtros irgi vaikšto su dideliais pilvais, kaip mama su Liūnu? O po to juos išpučia? – paklausiau.

– Ne, – sako senelis, – vėjavaikiai yra tai vienos vėtros, tai kitų viesulų benkartai. Kas apsėda, to vaikas ir esi.

– Tai tu ... bebrienės vaikas, bebravaikis? – ėmiau prunkšti.

– Galbūt ir bebrienės. Vėjavaikis mano esąs vieno vaikas, o paskui, pasirodo, – kito, o vėliau – dar ir trečio.

– Tai aš irgi vėjavaikis? Močiutė mane vadina vėjavaikiu!

– Tai kieno tu būsi dabar vaikas? – klausia senelis.

– Gal, – pagalvojau, – pūgos!

2. IŠ KAŽKIENO PASAKOJIMO, GALBŪT APSĖSTOJO (VINGĖS PASTABA)

Matas mėgo svajoti apie pūgą. Šiame karštame Amerikos krašte, kur jį likimas, o ne vėjas nubloškė, nebuvo nei sniego, nei pūgos. Jau daug metų negirdėjo jos staugimo. Labai pasiilgo – tiek pat, kaip ir namų. „Pūga, mama pūga, – rimavo Matas, – atlėk ir apsėsk mane bebrės ar voverės pavidalu!“ – kelis kartus nuoširdžiai pakartojo, lyg bažnyčioje melstų.

Kai papasakojo savo sugyventinei Folu šią senelio istoriją, ji gūžtelėjo pečiais:

– Mūsų miestelyje yra kitaip, visi įtaria, kas kieno vaikas, nėra jokių vėjavaikių. Visi vaikai yra orišų*, jos globoja ateinančias ir išeinančias sielas. O didžiajame mieste argi svarbu, kieno tu vaikas? Nežinai, kieno esi, ir tik mirdama mama pasako tikrąjį septintojo meilužio vardą. Bet tada sulaužyti paslapties antspaudą būna per vėlu.

– Ak, tos jūsų moterų gudrybės. Bet tau tinka: žilė galvon, o velnias vis dar pasturgalyje, – ir pamatęs, kad Folu nelabai suprato, Matas paaiškino: – Kai velnias apsėda moterį, nebeišlenda tol, kol kas nors sulaužys septintą jos paslapties antspaudą. Čionykštis kunigas aiškina, kad jūsų orišos yra velniai.

– Tu pats esi velnias. Tave atvedė Obatala**, oriša Obatala.

– Pinčiukas? – bandė juokauti dailininkas.

– Mūsų oriša Obatala, šelmis Obatala, paskatintas aukščiausio dievo Olodumarės ir būdamas girtas nuo palmių vyno, iš molio nulipdė žmones, visokius: didelius ir mažus, kreivus ir šleivus. Taip jam buvo linksmiau. O kai užmigo, kiti orišos nuviliojo žmones į Žemę. Kam? O šiaip sau. Gal kad Olodumarė nustebtų ir žagtelėtų. Orišos dažnai aplanko savo sukurtus gentainius, įlenda ir išlenda, ir nieko. O jei neišlenda, aš prašau dvasias pakeisti savo būstą. O ką tu šneki apie apsėdimus, yra ne orišų darbas, bet Luizianos vudu sukčių biznis, jie kviečiasi *loa**** dvasias, kurių nepriėmė Olodumarė.

– Šmėklas? Ir tu po mirties tokia tapsi?

* Orišos – jorubų tautos (Afrika) tikėjimo dieviškosios dvasios, kartais minimos ir vudu religijoje.

** Obatala – jorubų religijos oriša, kuriam dievas Olodumarė liepė sukurti Žemę, tačiau Obatala prisigėrė palmių vyno ir užduoties neįvykdė. Už jį šį darbą padarė jo jaunesnysis brolis Oduduva. Tada girtuokliui Obatalai buvo liepta sukurti žmones ir jis pagal savo įsivaizdavimą juos sukūrė.

*** *Loa* dvasios – tai Afrikos diasporos Haiityje vudu religijos dvasios. *Loa* dvasias išpažįsta Haičio, Naujojo Orleano ir Luizianos vudu žynės bei žyniai. *Loa* dvasiomis reikia ne melstis, o tarnauti – ne pyktis, ne kenkti. Kiekviena *loa* dvasia turi savo skonį, mėgstamas aukas, eilėraščius, dainas, šokius, ir tas skonis nuolat kinta – nuo liaudies muzikos iki džiazo.